

ELŐFIZETÉSI-ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELNIK HETENKÉNT EGYSZER:
szombaton és egyes rendki-
vüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városi közlevéltár (városház,
földszint 7. sz. ide küldendők
a kéziratok.)

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája, ide küldendők
az előfizetési díjak és hirdete-
tések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. ♦♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

Közgyűlés.

Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága f. hónap 29-ikén közgyűlést tartott, melyen *Weszprémy Zoltán* főispán elnökölt. A bizottsági tagok szép számban jelentek meg, ami részben annak tulajdonítható, hogy választások is voltak napirendre tűzve.

Weszprémy Zoltán főispán pont 3 óraker megnyitván a közgyűlést, üdvözi a közgyűlés tagjait, rámutatván a tárgysorozat fontosabb pontjaira.

Amit mindnyájan vártunk, nevezetesen a szervezeti szabályzat és fizetésrendezés ügye azonban ez alkalommal is lemaradt a tárgysorozatról. Nem akarunk most rekaszálni, annyit azonban kénytelenek vagyunk megjegyezni, hogy ez az újabb halasztás igazán elkedvetleníti még a legtürelemesebb tisztviselőt is. Másutt két-három hónap alatt nyélbe ütötték a fizetés-rendezést, ahol pedig nem állottak annyi eszközök rendelkezésre, ott a bizottsági közgyűlés egyszerűen elhalasztotta a további tárgyalást. Nálunk készen van a szervezeti szabályzat módosítása, a fizetésrendezésről is eleget tanácskoztunk és mégis nincs eredménye a sok munkának, gyűlésezésnek a mai napig.

1. A közgyűlés első tárgya volt a *Polgármester ápril hónapról szóló jelentése*, melyet a közgyűlés tudomásul vett.

2. *Belügyminiszteri leirat az anyakönyvi ki-
vonatok és családi értesítőkért szedhető díjak
kezelése tárgyában alkotott szabályrendelet jóvá-
hagyása tárgyában.*

A közgyűlés a belügyminiszteri leiratot tudomásul vette.

3. *Belügyminiszteri leirat a csatornázási
szabályrendeletre vonatkozólag.* A belügyminiszter a város csatornázási szabályrendeletet némely kisebb-módosítással helybenhagyta. A közgyűlés a leiratot tudomásul vette.

4. *Belügyminiszteri leirat a vízvezetéki sza-
bályrendelet és a vízdíj-szabályzat módosítása,
illetve jóváhagyása tárgyában.* A belügyminiszter a vízvezetéki szabályrendeletet is jóváhagyta. A közgyűlés a jóváhagyott leiratot tudomásul vette.

5. *Belügyminiszteri leirat a debreczeni egyetem
céljaira megszavazott közgyűlési hozzájárulás
jóváhagyásáról.* A belügyminiszter Debreczen sz. kir. város közönségének azon határozatát, melyel a létesítendő egyetem javára nagy áldozatokat ajánlott meg — jóváhagyta.

6. *Belügyminiszteri leirat az adófelszám-
lási bizottság elnöke és elnökhelyettese kinevezé-
séről.* A közgyűlés tudomásul veszi a belügy-
miniszter leiratát, melylyel az adófelszámlási
bizottság elnökévé Szilágyi Imrét, elnökhelyettesé
Des Combes Henriket nevezte ki.

7. *Belügyminiszteri leirat a Tóth Mihály és
neje kaszálója elcserelése ügyében.*

8. *Honvédelmi miniszt. leirat a m. k. honvéd
főreáliskolában megüresedett egy Andaházi—Szilá-
gyi Mihály-féle és a Ludovika akadémiában meg-
üresedett egy városi alapítványi hely betöltése
iránt.* A soproni katonai főiskolában megüresedett
városi alapítványi helyre a közgyűlés, a tanács
javaslatára, első helyen Szombathy Ferencet, má-
sodikon Kertész Jánost ajánlja. A Ludovika akadé-
miába megüresedett helyre pályázó nem jelent-
kezett. A közgyűlés felhatalmazta a tanácsot, hogy
tűzzön ki új pályázatot.

9. *Szabolcs vármegye átirata, az agg hon-
védek nyugdíjgyűjének rendezése tárgyában.* A
közgyűlés Szabolcs vármegye átiratát pártolólág
veszi tudomásul.

10. *A közigazgatási bizottságnak 1907. év
II. feléről szóló jelentése.* A közgyűlés a jelentést
tudomásul veszi.

11. *Névszerint való szavazás a Pelbárt Juli-
ánna és Pelbárt István tulajdonát képező Beth-
len-utca 13-ik számú házasteleknek megvétele fe-
lett.* (Első szavazás.) A szavazás megejtetvén, mi-
után a törvényben megkívánt szavazat nem ada-
tott le, az elnöklő főispán a kérdést a legközelebb
tartandó közgyűlésre tűzte ki.

12. *Névszerint való szavazás a Kolláth Mi-
hály és neje Gólya-utca 2. számú házasteleknek
megvétele tárgyában.* (Harmadik szavazás.) A köz-
gyűlés harmadszori szavazattal nevezett ház meg-
vételét elhatározta.

13. *Tanácsi előterjesztés a Piac-utca 26-ik
sorszámú háznak Szikszay Albert tulajdonát ké-
pező 1/3 részének megvétele iránt.* A közgyűlés a
Szikszay-féle telek 1/3 részét megvette és így a
Szikszay-telek most már teljesen a város tulajdo-
nába ment át.

14. *Szabó Imre ajánlata a Szent Anna-utca
30-ik számú házasteleknek megvétele iránt.* A
közgyűlés az ajánlatot nem fogadta el.

15. *Egy rendőrfogalmazói, a gyámpénztári
ellenőri, egy polgári- és mezőrendőrvezetési, eset-
leg ezek betöltése által netalán megüresedő állá-*

sok választás után való betöltése. A kijelölő bizottság tagjává a közgyűlés megválasztotta Kenézy Gyula dr., Dicsőti Józsefet és Ujfaluassy József dr.-t, míg a főispán Tüdös János dr.-t, Zádor Lajost és Riekl Antalt nevezte ki. A küldöttség egyik elnöke lett Szabó Lajos, tagjai Baesó Dezso dr. és Josa Vince, a másodikika Peczko Ernő dr., illetve Mura-közy László és Debreczeni Lajos.

A rendőrfogalmazói állásra első helyen jelölték Balogh Sándor, második helyen Hegedűs István dr.-t, harmadik helyen Veress Sándor dr.-t, negyedikén Budaházy Jenőt, ötödiken Rásó Imrét. Leadtak 123 szavazatot, melyből Balogh Sándor kapott 63-at, Hegedűs István dr. 37, Budaházy Jenő 21, és Veress Sándor dr. 2 szavazatot. Így tehát rendőrfogalmazóvá szótöbbséggel *Balogh Sándor* választott meg.

A gyámpénztári ellenőri állásra jelölve lettek: Hamar László, dr. Veress Sándor, Máthé Miklós és Szűcs Gusztáv. Leadtak 119 szavazatot, melyből Hamar László kapott 52, Szűcs Gusztáv 39, Máthé Miklós 22, Veress Sándor dr. 6 szavazatot. Így tehát ellenőrré Hamar László választott meg.

A Hamar László megválasztásával megüresedett adókievetői állásra jelöltek: Kiss József, Károlyi Ferenc, Szerető István, Minőri Géza, ifj. Pál Péter, Iklódy János. A közgyűlés felkiáltással Kiss Józsefet választotta meg. Az ekként megüresedett írnokei állásra a közgyűlés az első helyen jelölt Iklódy Jánost választotta meg, második helyen volt jelölve Szerető István, harmadikon ifj. Péter Pál, negyedikén Minőri Géza, ötödiken Szűcs Kálmán.

A polgári biztosi állásra jelöltek: Nagy Sámuel, Szerető István, Vadas Mózes, Balogh József, Monőri Géza: A jelöltek közül Nagy Samut választotta meg a közgyűlés.

A mezőrendőri biztosi állásra jelöltek: Papp Ferenc, Monőri Géza, Baranyi István, Herczeg János, Mezei András. Mezőrendőri biztosnak szótöbbséggel Herczeg Jánost választották meg.

16. *A vízvezetéki bizottság javaslata az általános csatornahálózat munkáinak megkezdésére.*

Márton Imre nem tud hozzájárulni a javaslathoz. Van egy korábbi határozat, mely kimondja, hogy a csatornázási munkálatokhoz csak akkor lehet hozzáférni, mikor az 5000 köbméter vizet ki tudja mutatni, vagyis ha mind a tiz kut kész lesz. Ha a meglevő kutak megfelelő vízmennyiséget adnak is, nem bizonyos, hogy a többi kutak is megfelelőek lesznek.

Aczél Géza előadja, hogy a javaslatot a csatornázási munkálatok megkezdésére a közönség és a város érdekében teszik, mert ez által tetelemez időmegtakarításuk jutnak. A készen levő kutak vízmennyiségéből biztosan következtetnek arra, hogy az 5000 köbméter víz bőven meglesz. Ha azonban be akarják várni, míg az 5000 köbméter vizet tökéletesen be lehet mutatni, akkor másfél, vagy két évi késedelmet fog szenvedni a vízvezeték üzembe vétele, mert akkor csak a jövő év júliusában kezdhetnek hozzá a próbaszivattyu-

záshoz, mely után egy vagy másfél év múltán a vízvezeték készen lesz. A csatornahálózat kiépítésére 3—4 év kell, úgy, hogy mikor már a vízvezeték készen lesz, másfél vagy két évig nem lehet üzembe venni a vízvezetékét, nem lévén kész a csatornahálózat. A tanácsi javaslat elfogadását ajánlja.

Juhász Ignác kívánatosnak tartja, hogy a csatornázási munkálatok egy időben történjenek a vízvezetéki csövek lehelyezésével, mert az utcákon a burkolatot kétszer felszedni nem helyes. A közgyűlés ezután egyhangulag elfogadja a tanács javaslatát azon pótlással, hogy ahol lehetséges, a csatornázási és vízvezetéki munkálatok egyidőben történjenek.

17. *Javaslat a világitási vállalat munkásai nyugdíjszabályzatának megalkotása iránt.* Juhász Ignác ezen kérdését, mely szerinte nagy megfontolást kíván, le kell venni a napirendről. Márton Imre szintén ezen a nézetben van, azzal a hozzáadással, hogy az ügy tárgyalása határozott időre tűzessék ki. A közgyűlés az ügy tárgyalását az őszi közgyűlésre halasztotta.

18. *Javaslat a bérkocsis ipar gyakorlása tárgyában alkotandó szabályrendelet iránt.* A jog- és pénzügyi bizottság 50 két és 70 egyfogatu bérkocsit proponált, a tanács csak százra akarja a bérkocsik számát felemleni.

Jánosi Zoltán a tanács javaslata mellett foglalt állást. Sokalja a 120 számot; elég 72-ről 100-ra felemleni a bérkocsik számát. Tekintetbe kell venni nemcsak a nagyközönség, hanem a bérkocsisok érdekeit is. Ha mértéktelenül szaporítják a bérkocsik számát, tönkre teszik ezt az ipart.

Komlóssy Arthur hivatkozik közszükségre, a bérkocsisok visszaéléseire, melyek szükségessé teszik a szaporítást. Pártolja a jogügyi bizottság javaslatát.

Révi Nándor dr., ha szükségét látná 120 bérkocsinak, megszavazná, de a mai létszám mellett is azt látja, hogy naponta 10—15 bérkocsis posztol utas nélkül a piacon. Megengedi, hogy ünnepnaponként kevés a bérkocsi, de időszaki szükséglet miatt nem szabad tönkre tenni egy ipart. A tanács javaslatát fogadja el.

Márton Imre szintén a tanácsi javaslatot pártolja. Elegendőnek tart száz bérkocsit, egyrészt mivel közel kilátásban van a villamos vasút, másrészt, mert 20 számozatlan bérkocsi különben is javasolva van a szabályrendelet más helyén. Ha 2—3 év múlva esetleg szükség mutatkozik 120 bérkocsira, fel lehet említeni a bérkocsik számát 100-ról 120-ra, de 120-ról 100-ra létszállítani nem lesz lehetséges, ha soknak is fog bízonyulni ez a létszám.

Burger Péter dr. amellet érvel, hogy még 120 kocsi is kevés. Felhossa, hogy Váradon 170 egy fogatu bérkocsi van. Ha egy bérkocsi el akarja ma adni az engedélyét, kétezer koronát is megkap érte. Egy bérkocsi engedélyre 10—20 pályázó akad. — A vasutnál soha sincs megfelelő számú bérkocsi. A jog- és pénzügyi bizottság javaslatát fogadja el.

Juhász Ignác is emellet van. Konkrét esete-

ket hoz fel arra nézve, hogy mily elbánásban részesül a nagyközönség a bérkocsisoktól, akik olyan utasokkal állnak csak szóba, akikől borralvólót várhatnak.

Fejér Ferenc dr. összehasonlítást tesz a debreczeni és más városokban uralkodó viszonyokkal, amivel azt bizonyítja, hogy Debreczenben 100 bérkocsi nagyon elegendő. Kéri a közgyűlést, ne tegye lehetetlenné a bérkocsisok megélhetését, elégedjenek meg száz bérkocsival.

Elnök szavazásra teszi fel a kérdést, mire a bizottság 32 szóval 28 ellenében a jogügyi bizottság javaslatát fogadja el, mely 120-ban állapítja meg a bérkocsik számát. Ezután a közgyűlést félbeszakították s folytatását a mai napra tűzték ki.

Közgazdaság.

A Hortobágy.

Irta: Lósy József

A madár a Hortobágyon.

A madár az ember barátja. Alkalmazkodik hozzá, a szélsőségeihez, addig, amíg csak lehet, csöpp madáreszével, a halálig. A világító-tornyok fénycsóváit emiatt pusztítják ezer halomra. Keresi a bizalmát, kertben, mezőn, falun, városban mellé települ és csicsereg neki az otthon békés nyugalmáról.

A pusztán is hasznót hoz a madár. Mikor Jászkiséren először látogattam meg a sáskát, a kék vérese szorgalmasan szedegette. Máskor egy állóhelyemben több mint száz gólyát számláltam meg, hamzsolták a káros „bagócat”. Őrült a felületes, jószívű ember, amikor látta. Engem a kép elszomorított, mert a huszonnyolc vérese és a száz gólya a sik rónán elveszett. Panaszként halott rám a természetnek ez a rendet csináló segítségé. A káros bagócat pusztító felcserek közül hiányzott a bagoly, ölyű, rozsdás-vérese, a varju, a fűrj, a fogoly és a rónák legjobb mezőőre: a tűzok, más névén: „vadpóka” és a kisebb reznek. Az ember pusztította ki őket.

A Hortobágyon összegyülekezett a gólya, kék vérese, széki csér, fekete halászmadár, seregély, fogoly és más, de csak úgy lézengtek, mint a szétvert had, a sáskák végtelen tömegében.

Addig, amikor rétnék, mezőnek daruja, cerkója, tűzokja és fogolymadara volt, helyben föl nem szaporodott a káros bogárság, nem lett urrá mezőn az olasz és a marokkói sáska. Ma, mikor tenger a káros bogárság és benne parányi vándorsziget a madár, a gazda hívná, telepítené a madarat, de nem tudja a módját, hogyan is fogjon hozzá?

A vadpóka helyébe kényes szelidet terel. Látzata is alig van a szolgálatának. A fogoly helyébe tyukot s ráfogja a részei munkára. A tyuk bön-gésés közben könnyen bitangba téved a nagy sikon. Gyakran elfogja a héja. Nem tudnak segíteni magukon, ha az Isten nem segít.

Tenger volt a sáska, mikor messze keletről, Ázsiából megjött a segítség. Harmincezer fekete-

sapkás, rózsásvállu seregély érkezett a Hortobágyra. Herman Ottó marasztja, de kérdés, elfogadja-e a neki és a kék véresének nyújtott fészekosarat.

A pásztoromadár a puszták nomádjá. Ma itt van, holnap tovább megy. Nem szokott hozzá a helybenmaradáshoz.

A cigány-madarat a cigány pusztította. A hortobágyi nagy kőhid szűrítő csöveiből és az oszlopha rakott vályogtéglák közeiből kiszedegette a tojását. Ilyen barátságos fogadásra egészen elriad. Soha sem jön többé vissza.

A homokon fészkelő véresét, cerkót, csért és fecskét, a vendégnek beállított ölyvet, seregélyt, gólyát, varjut és foglyot épen úgy gondjainkba kell vennünk a pusztán, mint a kertben és erdőben az éneklő madarat. Az ember munkája a saját kárára semmisíti meg életük föltételeit. Azon a vidéken, ahol kilőtték a foglyot, főlzaporították a rovarellenséget. A madár napról-napra pusztul és pusztulásával fokozatosan kap erőre a fíreg és lohad a gazda kedve. Egy maga nem bír vele.

A madár mindig felkínálja magát. A feltélenül vad pásztoromadár a nádfődelekbe is befurakodott. A fecske az Alföld kutjaiban fészkel. Az elveszett életföltételek helyett újakat fogad el. Alkalmazkodik. Ott, ahol az ember jószándékában megérti és bökérral, fával, fészekoduval, fészekkosárral, téli láplálékkal és menedékhelyvel hívogatja, ott alkalmazkodik az új berendezkedéshez és a gondoskodást kertben, mezőn, erdőn ezerszeresen meghálálja.

Az utolsó két esztendőben Herman Ottó az ő kis gardájával ezer meg ezer éneklő madárnak adott fészekodut. Uj otthonának szálló ágán csicsereg hálát annak a sok madár, akinek a nevét sohasem fogja tudni és akinek nemes törekvéseiről oly kevés hálás ember veszt tudomást.

Mit jelent ez az akció, amelynek vezérembere ismét Darányi Ignác, a miniszter?

Madárral, dallal, bokorral, fával a haza földjének szeretete terjed széjjel a magyarok szívében. A széthúzó, önző törekvéseknek és érzéseknek az a nagy konglomerátja, amely ma, ami ideges kapkodásainkban fészkelődik és, helyét nem találja, talán összeolvad és kiengesztelődik abban a tudatban, hogy a széppé varázsolta, emlékeinkben gyönyört nyújtó és marasztaló magyar föld békében lakható otthonot ad minden fiának, hiszen még a madaráról is gondoskodik.

Aki megadja madárnak, fának a megélhetés föltételeit, az az ember boldogulását is kívánja. Aki azt követeli, hogy minden hasznos madárnak békés otthona, védett nyugóhelye, gondtalan élete legyen, az emberre gondol. Embertársa sorát is a szívében viseli.

A madár és a fa gondozása, az emberi cél megértésében nyugodt és békés közérzést teremt. Ez az alapföltétel, amit leginkább nélkülözünk. Kicsiben az igazi szocializmus programja. Mert valódi, őnzetlen emberbarátság, érzésben, törekvésben való közös megegyezés elérése a célja. Hol vagyunk mi ettől?

A fa a Hortobágyon.

A fáról nehéz a rónák fiának beszélni. Azt hiszi, a fa meg a hegy távoles és összetartozó fogalmak. A pusztai ember nem érti és a városi nem érzi a becsét. Nem ültetik, hanem szaggatják a fákat. A budapesti polgár, a kővi ember születtét ellensége a fának. Minden tavaszon a budai környékre kirándult népség oly mohón tépi a virágot, hogy egész galagonya-bokrokkal, hat-hét éves virágzó barack- és almaágakkal kerül haza. Virágnak egynek sem tudja segíteni életét és fát gyilkol, pusztít. Nincs becsületűdása, nincs tisztességérzete, mely duhaj kedvtelését gátolná.

Az ilyen zabolátlan természetbarátokat barbárok mondják. Pedig nem azok. Nekik tültonul tetszik a virág, mert fölötté nélkülözök. Csak mértéktelenek az élvezetében.

A barbárnak tartott, műveletlen vadember tiszteli és ápolja az állatot és a növényt. Lelket sejt bennük. Ez a lenézett, megszánt pária az ós humanizmus, az ós szocializmus és az ós kultura gondolkodó, mértékletes embere. A város, falu és a pusztai mai embere a hamis vagy félkultura, az állhumanizmus és az állszocializmus tobzódo tagjai. Sokan közöttük lelketlen, elvadult, megévedt páriák. Valóságos vademberek.

Sok közös fát, ezer virágot a népnek. Mértéket fog tartani az élvezetében, ha megismeri a becsét.

Sokan kérdezték már, ugyan mi becsé van az Alföldön a csenevész fának? A pusztai ember elképzelni is alig tudja, bár rekkenő délben önkéntlenül árnyékába huzódik a lézengő árva-fának, jámbor, kérődző jószágja mellé. Mi értéke van ott a fának, ahol az embernek nincs semmi igénye?

Az Alföld homokja hamar elnyüvi a koldus ákácot, porba fualasztja a tamarist. Mi hasznos cserje, fa teremjen meg rajta?

A Hortobágy szikje, melyik szívós fát türi meg kővé meredő talajában?

Három évvel ezelőt Szegezen, a természet-vizsgálók és orvosok vándorgyűlésén szóba került, hogy művelni, nemesíteni kell az ákácot, mert kitűnő építőfát, talpfát szolgáltat. Az ákácot kell gondozni, nevelni rendszeresen, erdő-turnusban. Kiválasztani, — ha kell — elhozni Dél-Afrikából a legjobbbat belőle. Talán Kelet-Afrikában a szavannán is akad megfelelő.

Szadán, a futóhomokon, Sajó Károly dolgos keze meghonosította a legszebb címeres fát, a szódokot, a hársfát, melyből sok volt régen. Régen a magyar ember jobban szerette a földjét. Ültette a fát. Ezt kell válogatni, ültetni mélyen és meg van a második.

A Délorosz síkságon, melynek végső öblös pereme a magyar Alföld és melyen a Hortobágy-nak, mélyében agyagos, felszinen szikes talaja Cholnoky Jenő szerint olyan, mint a turáni Alföld „takiri” talaja, erdőkön zűg-bűg a hársfa. Az orosz muzsik virágzása előtt kiviszi méheit az erdő-tisztásra és virágzás után haza hozza az odvas fátönből szerkesztett köpűt, a „pasekát” tele mézszel.

A hársfa a magyar földben nemesen fajzott el. Magyar fajtái vannak gyönyörű kékárnyas lombbal, illatos, sárga virággal Válogatni is élvez benne.

Sok helyen a szik is megtüri az ákácot és a foglyot nevelő tamarist. A Hortobágy sem állhat ellent, bár az agyagában kicsapodó kovavas valóságos üvegréteggel zárja el a mélyebb talajt. A magyar gazdasági kémia megoldható feladata a talajnak a javítása. Az öntözö-csatornák bő vízzel termékenyebbé tennék a Hortobágyot. Addig, amíg az öntözö-csatornák kérdése megoldást nyer, az állam talajjavító kísérleteit nagyobb eréllyel végezhetné.

A nagy városok személtjének a hamuját, deliblati mozgó homokot, agyagot, széket, lápot, tőzeget keverve a talajokba, javítaná a termő felszint. Csak ottan, ahol a távolság miatt e föld-nemekkel higitott kénssavval és más olcsó vegyi anyaggal való talajjavítás eredményei a szállítás önköltségeit sem érnék meg, — az öntözés reményében, — csak ottan pihenne az igéret földje.

Egy kis tanulással, egy kis próbálgatással, nyomról-nyomra megtaláljuk az ákác, a hárs és a tamaris után a negyedik fát, az ötdikét haszonnal és virággal. És a fa hívni fogja a madarat és marasztalni az embert.

A Hortobágy kisült, kopár földje szintén csak a bámészködőnek nem ad ötletet. Hitvány, avar cigánybuzájában, csenkeszében ma az éhen-szomjan bűgő tinó és az éhletetlen magyar egyformán bámészködik. A vizeztjátszó delibábot és az állami öntözö-csatornák igéretét bámulják. Van olyan is, aki földjé a marha dolgát és hullámzó buzavetést álmodik a kopasz Hortobágyon,

Adja Isten, hogy fölébredjen mind és a nem hiányos példaadás után rétmiveléssel, talajjavítással, az öntözö-csatornákknak bár kezdetleges ázsiai nomád, vagy a „magyar” bolgárkertészet mintájára való berendezésével legalább meginduljon, keresni a maga és a marhája boldogulását.

A Hortobágy és a jószág összeforrt fogalmak. Semmi álomért sem szabad a kettőt szétválasztani. Bokrot és fát: árnyékot a pusztának! Nagy erdősítést és szántót ne kívánjunk.

A Hortobágy ma állattenyésztőnknek világszerte szóló reklámja. A legegyszerűbb kereskedői tapintat hiányát árulók el, ha elveszteniök a magyar lovat, tulkot teremő síkságot. Ha okkalmóddal végezt talajjavítással és rétmiveléssel jobba tehető legelőből silány szántóföldeket hasitanánk.

Emlékirata

Magyarország törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsu városai tisztviselői, segéd- és kezelőszemélyzetének Budapesten, 1908. évi május 10. napján tartott országos kongresszusának.

(Vége.)

Mi tehát igenis őszinte bizalommal és örömmel fogadtuk mindazokat a törvényhozási alkotásokat, melyek az állami hivatalnokok, törvényhatósági tisztviselők, bírók, vasutasok, tanárok és tanítók, lelkesek és községi jegyzők stb. illetményeinek rendezését, helyzetüknek javítását és szolgálóti jogaik és kötelességeik szabályozását célozták, bizva és remélvén abban, hogy a multban többszörösen hangzotított kormányi igéretnek

a beváltásra végre is csak megérnek s hogy városaink anyagi segélyezésével egyidejűleg majd csak mi rólunk, városi tisztviselőkről is történik gondoskodás.

A nagyméltóságú m. kir. Kormány által a mult éleltszokban benyújtott adóreform-javaslatok azonban azt az általános meggyőződést érelték meg, hogy az uj javaslatoknak elfogadására a várt eredmény nemcsak hogy nem biztosítja, a városokra rótt súlyos terhek viselésén nemcsak hogy nem enyhít, hanem ellenkezőleg, legérzékenyebben érin a városi lakosság részéről kiván a már viselt tehernél tetemesebb áldozatot.

Ezek után erkölcsi integritásunknak teljes feladása, az általunk teljesített munkásság értékeinönkente devalválása nélkül tovább nem hallgathatunk. Kérő szavunkkal városainkhoz nem fordulhatunk, mert azoknak amenny is erejükön felül igénybe vett áldozatkészségre tiszta lelkiismerettel nem is állapíthatunk.

Tisztelt Képviselőház! A városok tisztviselőinek és egyéb alkalmazottainak jelentegi javadalmaszása egyetlen szempillanásra is világszerte ad azokra az állapotokra, amelyek legsürgősebb törvényhozási intézkedés megtételét kívánják s mely állapotoknak változatlan fenntartása nemcsak több ezer városi tisztviselő és családjának megélhetését, hanem magának a városoknak jövőndő fejlődését is veszélyezteti.

Bizonnyitják a városi tisztviselők és egyéb alkalmazottak javadalmaszáról a kormány által már beszerzett adatok azt, hogy ámbár az 1904: X. t.-c. 1. §-a a főszolgabíró minimális fizetését 3600 koronában állapítja meg s hogy az 1886: XXII t.-c. 66. §-a kimondja, hogy a rendezett tanácsosai bíró város polgármestereinek a javadalmaszása az ugyanazon törvényhatóság területén működő főszolgabíró fizetésénél kevesebb nem lehet, mégis több olyan rendezett tanácsos magyar város van, hol a polgármester fizetése a törvényesen megállapított minimumot el nem éri Bizonnyitják továbbá azt, hogy a városok legutóbb főtitviselőjének (tanácsos, árvászeki ülnök, főszámvevő) javadalmaszása, az állami tisztviselői fizetési osztályait véve alapul, a X. fizetési osztályba sorozott tisztviselők, hivatalnokok, segéd- és kezelőszemélyzet javadalmaszását meg nem haladja; hogy vannak városok, ahol az egyes hivatali állások legalacsonyabb javadalmaszása — tekintet nélkül a betöltött hivatali állás fontosságára — az állam által 1400 koronában meghatározott kezdőfizetésnek a felénél is kevesebb.

Ezen megcöfolthatatlan és megdönthetetlen élvé valóóság magában hordja azt a veszedelmet, hogy az nemcsak a tisztviselői kar anyagi romlását és erkölcsi súlyosodását, de esetleg azt is eredményezheti, hogy lesz idő, midőn a városok szolgáltatában meg nem tőrhet, minden képtettség nélkül való elemek befogadásának szüksége bekövetkezik.

És itt legyen szabad a t. Képviselőház figyelmét azon tapasztalati tényre felhívni, hogy ezen jóslat bekövetkezése igen sok városra nézve már fenyegetően közeledik. Rendkívül szomorú s félreismerhetetlenül aggasztó jelenségnek kell felismerünk azt a tényt, hogy a tisztviselői állások javadalmaszásának elégtelensége igen sok városban lehetetlenül tette azt, hogy a tisztviselői állások elnyeréséért arra hivattot és illetékes tényszék — mint a multban — nemcsak versenyre keljenek s hogy a tisztviselők általánosságban az uj erőkre nézve csábító erővel vajmi ritkán bírnak.

Hangulatok, külsőleg tetszetős és első pillanatra nyomós indokok tetszik azon érvelés, amelyet széles általánosságban hangoztatnak, hogy miután a városok tisztviselőinek s egyéb alkalmazottainak hivatali minősítése minimális, ezért azoknak javadalmaszása az állami vagy törvényhatósági tisztviselői javadalmaszával összhangba nem hozható. Ha egyáltalában van és lehet érv, amely az egyenlősítés eszméje ellen felhozható, az az érv még csak komolyabb figyelemre nem méltatható.

Eltékvinté ugyanis attól, hogy meggyőződésünk szerint az állam szolgáltatában nincsen senki sem, aki biztosított eleménél lehetőségét, kedvezőbb lakhelyváltoztatási jogát, az egyes fizetési osztályok keretén belül a fokozatokban való gyors és csupán a szolgálati időhöz kötött előlépését, az állami adókat kivéve, minden egyéb köztetheztől való teljes mentességét, hivatali függetlenségének s kényerének élethosszig tartó biztosítását s többi kedvezményeit, — a városi tisztviselők helyhez

és álláshoz kötöttségével, az előlépésnek szűk határa közzé szorított lehetőségével, megválaszthatóságának esélyével, az eltöltött szolgálati idő méltányolásának s kárpótálásának, főleg függetlenségének hiányával, egyes városokban nyugdíjnyújtási biztosítása nélkül s minden egyéb kedvezmények nélkül a saját biztosított s bár ez idő szerint esetleg alacsonyabb javadalmaszával bíró hivatali állását kedvezőbbnek s megnyugtatóbbnak ne tekintend, — vajjon az egyenlőségnek eszméje ellen harcolhat-e komolyan valaki s támadhatja-e a városi tisztviselői bárki azért, mert az 1883. évi I. t.-c. 3. §-a soha végrehajtva, — a városi tisztviselők hivatali minősítése, cselekvési köre és javadalmaszása, a városi hivatali állások száma és szervezete soha egyöntetűen megállapítva nem lett. Vajjon az, aki elméleti képvisetését azért szerezte meg, mert pályája megkezdésének, avagy folytatásának előfeltétele az volt, hivalkodhatik-e hivatali minősítésével azzal szemben, akitől sem az állam, sem más hivatali szervezet ugyanolyan minősítést nem kíván?

És itt legyen szabad előadnunk azt, hogy a városi törvények sürgős megalkotását, annak keretében a hivatali állások számának, cselekvési körének, a tisztviselői hivatali minősítésének megállapítását, az 1883. évi I. t.-c. 3. §-ának végrehajtását, a közigazgatás elméleti s külön gyakorlati szakvizsga módozatainak megállapítását a közigazgatás általános érdekei szempontjából éppen mi tartjuk első sorban és feltétlenül szükségesnek.

Tisztelt Képviselőház! Ezekben kívántuk egész általánosságban ismertetni mozgalmunk célját és annak jelentőségét. Fájdalom, nem állottak, de nem is állhattak rendelkezésünkre mindazon adatok, melyeknek pontos egybevetése által szám-szerűleg kimutatható lenne az az összeg, amellyel az ország évi költségvetése megterhelendő lesz. Azonban, ha figyelembe vesszük azt, hogy a kiegészítés szükségse néhány — bár csekély számú — városnál, a jelenleg biztosítva levő tisztviselői javadalmaszást alapul véve, csak minimális hozzájárulást igényel, ugy már most megállapítható az, hogy a kívánt állami hozzájárulás a még többször kiállításba helyezett s a városok részére átengedni tervezett egynemes, avagy fogyasztási adónemek évi hozadékánál sokszorosan kevesebb és így egyáltalán nem kívánunk az állam részéről olyan áldozatot, melynek megozatala által az állami költségvetés érzékenyen befolyásolva lenne.

Vizsgot, ha a tiszteletteljes kérelmünknek erkölcsi oldalát tekintjük, ha a hozandó áldozat pénzbeli értékét szembeállítjuk a fentebbiekben egész általánosságban vizolt s bizton el is várható eredményekkel, ha komolyan fontolóra vesszük azt, hogy a városok állami támogatásának további hiánya, a régi állapotok változatlan fenntartása nemcsak a városok további fejlődésére lesz zsbasztó, bénító hatással, hanem végeredményében — a városok polgárság teljes túlterhelése által — magának az államnak jóll fel fogott pénzügyi érdekeit fogja megatadni; ha figyelembe vesszük azt, hogy a városi tisztviselői kar javadalmaszásának állami rendezése az első lépés ahhoz a nagy munkához, mely a városi közigazgatásban való részvételből a javadalmaszások elégtelensége miatt eddig kizárt törekvő nemzedéknek van hivataa tért nyitni, ezáltal a városok jövőndő fejlődését megalapozni: ugy egy pillanatig sem lehet kétséges az, hogy a hozandó áldozat nem egyéb, mint egy jávédelmező beruházás, mely végső elemzésében csak az állam javára fog termékeny gyümölcsöket biztosítani.

Mindezek alapján a városi tisztviselőknél Budapesten a mai napon megtartott országos kongresszusa egyhangulag megállapítja, hogy a városi tisztviselői fizetésének mai rendezetlen állapota nemcsak igazságtalan, hanem ugy a magyar állam, mint az egyes városok érdekeire is a legnagyobb mértékben hátrányos és hogy ezt a városi tisztviselőkre nézve most már elviselhetetlen és szegyetlenjes állapotot a legsürgősebben meg kell szüntetni.

A városi tisztviselői kongresszusa tisztelettel felkéri ezért a magas kormányt és a mélyen tisztelt képviselőházat, hogy a városi tisztviselői fizetését és nyugdíját a polgármesterek által már benyújtott memorandumok értelmében alkotandó külön törvény által sürgősen rendezni mérlezték.

A fizetések rendezésével egyidejűleg a nyugdíjkérdés is véglegesen megoldassék.

Addig is azonban, míg az állam a városoknak törvényhatóságilag már kijelölésbe helyezett vagyonrendezését végleg elintézte, ennek részbeni teljesítése fejében a már elodázhatlan tisztviselői fizetésrendezésnek megfelelő összegeket már a folyó 1908. évi költségvetésben felvegye és az egyes városok részére szándék összegeket az illető városoknak egy összegben utalványozza ki azzal, hogy ez az összeg más célra nem fordítható, mint a tisztviselők fizetésének javítására.

Kelt Budapesten, 1908. évi május hó 10-én tartott országos értekezletből

a magyarországi törvényhatósági joggal bíró és rendezett tanácsú városok tisztviselőinek és egyéb alkalmazottainak nevében	
Simonyi Pál értekezleti jegyző.	Holló Lajos értekezleti elnök.
Dr. Toepfer Kálmán Majerszky Béla társelnökök	

Különböző ülések.

A jog- és pénzügyi bizottság. folyó hónap 26-án ülést tartott Vecsey Imre főjegyző elnöklésével. A bizottság a pénzügyi tisztviselők kongresszusának költségeire 1000, a vendéglősök és szállások kongresszussára 500 koronát javasol megadni. A homokkerti főt kinyitása költségeinek a felét az ottani lakosok magára vállalták, míg a költségek másik felét a városotl kéri. A jog- és pénzügyi bizottság a kérelem teljesítését javasolja a közgyűlésnek.

Aczél Géza főmérnök tett ezután előterjesztést a csatornahálózat kiépítésére vonatkozólag. A főmérnök előadta, hogy a vízvezeték kutak közül hat már teljesen készen van s a próbaszivattyúságokból meggyőződtek arról, hogy az előirt vízmennyiséget bőven megkapják a 10 kutból. Ezért a vízvezeték bizottság legutóbbi ülésén úgy határozott, hogy nem várja be, míg tökéletesen kimutatható lesz majd az 5000 köbméter víz, hanem ennek biztos reményében indítványozza, hogy már most kezdjék meg a csatornahálózat kiépítését, mert ha megvárják, míg a kutakkal teljesen rendben lesznek és csak ezután fognak hozzá a cső- és csatornahálózat kiépítéséhez, úgy nagy idővesztéséget fognak szenvedni, mert előáll az az állapot, hogy a vízvezeték lesz és nem lehet hasznát venni. Ezért javasolja, hogy hatalmazzák fel a tanácsot, hogy a csatornázási munkálatokat biztosítsák, az árlejtés eredményét mutassák be jóváhagyás végett a közgyűléshez, terjesszék fel a miniszterhez s a jóváhagyás megnyerése után azonnal kezdjenek hozzá a munkálatokhoz.

A jog- és pénzügyi bizottság hozzá járult és oly értelemben tesz javaslatot a közgyűlésnek.

A tanyai állami elemi népiskola gondnoksági ülése. A tanyai állami elemi népiskola gondnoksága f. hónap 25-ikén tartotta ülését Kovács József polgármester elnöklésével. A gondnokság egyéb kisebb tárgyak elintézése után beosztotta a tanyai iskolák évről vizsgálatainak sorrendjét és kijelölte a gondnokság tagjai közül azokat, kik az évről vizsgálatokon jelen lesznek. Ezek szerint a halápi és öndódi iskolában jun. 14-én, a belső-ohati és ohattelekházai iskolákban jun. 16-án, a pacon és nagycserén junius 28-án tartatnak meg.

A gondnokságok a vizsgálatokra a halápi iskolához Balogh Sándort és Dávid Mihályt, az öndódihoz Szilágyi Bálint és Dávid Mihályt, a belső ohati és ohattelekházai iskolákhoz Fried Emilt, Gara Lajost és Koncz Ákost, a pacihoz Dr. Megyeri Pált és Oláh Károlyt, a nagycseréhez Dobos Lajost és Varga Károlyt küldte ki.

Cigánykérdés a multban.

Az a szörnyű tragédia, melynek utolsó fölvonása most játszódik le a pestmegyei törvényszék előtt, újból aktuálissá teszi a cigányügy rendezésének mikéntjét. Az a sok garázdálkodás, erőszakosság, ami a közelmultban a cigányok rovására íródott, immár halaszthatatlanná tette a nomád cigányság letelepítését, elfajzott, vad indulataik korlátozását. Sok mindenféle tervet hallhattunk már erre nézve. A tervek kivitele azonban annyi nehézségbe ütközik, hogy megvalósulásuk rövidesen alig remélhető.

E helyen nem tervekkel állunk elő, hanem fölelevenítjük azokat az intézkedéseket, melyeket eleink tettek a cigányokkal szemben. Talán akadt közöttük olyan, amelyet a mai viszonyok között is föl lehet használni. De másokéban is sok érdekes részletet nyújtanak nekünk a régi századok krónikáiról, hogy a cigányok, amióta ez ország területére tettek lábukat, folyton szőnyegen tartatták a cigánykérdést.

Annalesek szerint a cigányok Zsigmond király alatt jöttek be, 1414 körül. Vajdájuk Mihály volt, ki Zsigmondtól települési engedélyt kért és kapott dus ajándékok révén. Moldova felől jött a cigányhad, amelyből csak egy rész maradt nálunk, míg a többi tova vándorolt Nyugatra. Az ittmareddakkal már két év múlva meggyűlt a baj. Temerdék panasz volt ellenük, különösen utonállás, rablás, gyilkosság miatt. Követelték az országból való kikergetésüket. Azonban Zsigmond — örökös pénzsüksége folytán — igen nagy váltságdíj ellenében megvédte Mihály vajdát és népét. A lakosság ekkor maga vette kezébe a cigányügy rendezését. Amelyik cigány hol kapott, ott bánt el vele. Az országot mente — különösen Fehér megyében — a fákon lógó, megcsönkítot cigányokkal volt tele. Ez országos üldözés elől felhuzódtak vajdájuk közelébe, aki Budán lakott, aki az általános cigányüldözéstől úgy vélte népét megóvni, hogy egész népét kereszténységre ígerte áttéríteni. Újabb pénzadományozás által Zsigmond királynál kivitte, hogy még a pápa is pártfogásába vette a „megtérendő pogány népet“.

Zsigmond akkor a budai „váralját — a mai Rácvárost — jelölte ki a cigány nép letelepedési helyéül, a Várhegy és Gellérhegy közötti völgyet. Hogy a megtelepedést megkönnyítse, a környékbeli jobbágyssággal épületanyagot — követ és fát — hordatott a kijelölt területre, hogy majd abból a Mihály vajda népe lakóházakat épít. Azonban a cigányok nem építettek föl egyetlen házat sem. Ehelyett meglepték a Gellért oldalait, barlangokat vájtak, vagy a meglevőket kibővítették s abban tanyáztak, gondjuk lévén arra, hogy a föl-

halmazott épületfát eltűzeljék. E mellett tovább üzték gonoszságaikat. Különösen a Várhegy' alján lakó úgynevezett „savanyu németek“ szenvedtek tőlük sokat. (Az akkori idő kétféle betelepített németet ismert Budán: a „savanyu németet (szász bevándorolt) és a „magyar németet (flandriait). Palánkkal védett fertályukba éjnek idején betörték a Gellérten lakó cigányok, fölverték a jobb-módu polgárokat s kirabolva azokat, naponta zsákmányoltak. Mikor végül egyik gazdag német polgár leányát is elrabolták, betelt a mérték. A „savanyu németek“ fegyverre kaptak s meglámadták Mihály vajda barlanglakó népét. Valóságos csaták folytak így le a Gellérthegy tövében, amelyet Zsigmond úgy vélt beszűntetni, hogy a török elől menekülő rácokat a németek és cigányok közé telepítette arra a helyre, amelyet előbb a cigányoknak jelölt ki, vagyis a mai Rácvárosha. A ráco azután — harcias, bátor és vad nép — elbántak a cigányokkal. Meg is szökött javarésze a barlangokból s újra elszéledtek az országban, ahol, az azidőbeli foliások tanúsága szerint, kurta processust csináltak velük, ha lo-pásban, rablásban, vagy legkedvesebb foglalkozásukban, az utonállásan ludasok voltak, vagy annak tartották őket.

Ez időben már a nyugati országok is szabaddulni igyekeztek tőlük. Rettenetes kínzások után tömegesen gyilkoltatták le a német hatóságok a cigányokat. Nürnbergben csupán egy alkalommal négyszázhuszonhét cigányt végeznek ki, legnagyobb részüket kerékebe törik, karókba huzzák, az asszonyokat máglyára vetik. És záros határidőt tűznek ki, melynek telte után az országban megfogott, ottmaradó cigányokat kínos halállal fenyegetik meg a német hatóságok. A cigány már akkor is szeretete utójára hagyta a meghalást. Fölpakoltak tehát és — jöttek Magyarországra. Mint a méhrajok, úgy lepték el az ország vidékeit. Igen sok panasz volt ellenük, de az I. Ulászló s az azt követő V. László korabeli idők nem voltak alkalmasak megfékezésükre.

Mátyás nem követte a Nyugat példáját. Nem pusztította őket, hanem a fekete hadsereg mellé tűzeri- és kovács-szolgálatra szorította a cigányokat. S hogy milyen kitűnő tűzérseget nyert belőlük, bizonyosság rá III. Wassiljevics Iván orosz cár, aki követséggel kért Mátyástól tűzereket hadserege részére. Másrészt tény az is, hogy az Oláhországból érkező cigánykaravánokat — ha elcsipték — mint a török had kémeit, kivégeztelte. De a hazai cigányságnak nemcsak biztos és állandó keresetet nyújtott, hanem meg is védte őket.

A hármass-uralom idején — német-török-erdélyi magyar — a cigányság még mindig zömét, magvát képezi a hadseregek puskás „álgysus“ osztályaiknak. Bocskay, Bethlen seregében is cigányok vannak feles számban a puská, ágyu mellett. Bethlen ugyan keményen fogja a vándorcigányokat, de elejét is veszi az oláhországi invázióknak.

Nagyobbmérvű cigányüldözés 1660-ban van, amikor nagyon meglepik Erdélyt s Felsőmagyar-

országot. A hatósági intézkedés ez időben az, hogy a községek szerint elosztott cigányokért az illető község a felelős. Ekkor kezdenek állandó lakás-építés mellett letelepedni s a kivészo „hegedősök“ szerepét átvenni.

Kitűnő zeneérzékük folytán csakhamar az illető községek urainak kedvencei lesznek, akik udvarházukba, kastélyaikba állandó ellátás mellett zene-szolgálatra rendelik a cigány-jobbágy muzsikusokat. Maga Thököly Imre, a kézmármír gróf, „kuruc-király“, annyira kedveli őket, hogy cigányokból fuvós hangszerű lovas zenebandát alakít, amely banda táborozásában is elkíséri s fehérpémes, farkaskacagányos, diszes ruházatával Thököly utolsó csatájában, a zernyesti ütközetben is lelkesíti a kurucokat.

A benszülött, hazai cigányság ekkoriban vagy kovács, kolompár, vagy muzsikus. Rákóczi szabadságharca alatt ezerszámra dolgoznak cigánykovácsok a kuruc sereg részére. Cigánykovácsok szállítják a kuruc sereg híres, veszedelmes fegyverét, a „sulyom“-vasakat. Apró, tuskés vasdarabok ezek, amelyekből néhány száz minden kuruc katonára iszákjában található, hogy a labanc lovasság előtt elszórják. Ha a ló ezekben lépett, oda volt Mások az azidőbeli cigányságból a kuruc seregben mint muzsikusok szolgálnak. Töröksíp, tárogató, szóval fuvóhangszer a fő zene-szerzőmunk, de már vonós hangszert is kezdenek használni, mint Barna Mihály, Czinka Sándor, a fejedelem Európaszerte híres két cigányprimása, akik öt bujdosásában is elkísérik, Czinka Sándor Rodostóba is elmegy a bujdosókkal. Barna azonban már Párisból visszatér. Ugy ismerik, mint „Tzigány Orpheus“-t, Schwartzert Márton budai egy. professzor szerint.

A letelepedett cigányokkal nincs is baj. Zenejük révén oly közel jutnak a magyar ember szívéhez, hogy egy a nemes, miként a pór szinte testvérévé fogadja. A vándorcigányokkal, akik Kis-Ázsiából a Normann partokig becsavarogják a félvilágot, annál több a baj. S bár III. Károly a határszélekről visszakergette őket, álutakon, úgynevezett „csempészetakon“ mégis bejönnek, garázdálkodnak, lopnak, rabolnak, gyilkolnak. Annyi a panasz rájuk, hogy Mária Terézia királyunk 1760-ban részletes rendszabályokat készített ellenük. Ez a szabályrendelet 1761 október elsején lépett életbe. A „Magyar Nemzeti Múzeum“ könyvtárában egy egykőru könyvecske rigmusokba szedve adja elő a rendelet pontjait. De maga a tréfás mű mutatja legjobban, hogy a magyar uri rend nem vette azt soha komolyan.

E rendelet szerint tilos volt a cigányoknak a cigánynév használata. „Uj lakosok“ nevet kaptak. Tilos volt cigányul beszélni, putriban vagy sátor alatt lakni, cifra, selyemrongyokban járni, muzsikaszó mellett éjszaka a hold tiszteletére táncolni. Ki kellett keresztelkedniök s kit hol ért az 1761. év október elseje, ott irattak az illető község vagy uradalom jobbágyai sorába. Az uradalmak kötelesek voltak részükre földet művelésre adni, nekik házat lakhelyül kijelölni. A cigány-purdékat elszedték tőlük s jobágyokhoz vagy iparosokhoz adták, mihelyt hetedik évüket betöl-

tölték. Lovat, szekert nem tarthattak s a kijelölt község területéről, illetve határából csakis szolgabírói engedéllyel távozhattak bármely rövid időre is. Egyben a kóbor, külföldi cigányok az ország területéről kitiltattak, ilyeneket be nem engedtek.

A rendeletet végrehajtották a hatóságok. A gyerekeket elszedték a cigányoktól, a nagyját dologra fogták. A robot s paraszti munka elől sorra szökdöstek. Elhagyták házaikat, földjüket s erdőkbe, szakadékokba, barlangokba húzták magukat. A purdék meg piszkosak, lopósak, dologtalanok lévén, a jobbágyoknak csak bosszúságot okoztak. Így, ha megszöktek, örült a jobbágy és nem jelentette, nem hozta vissza. A nemesség pedig védelmébe vette a muzsikusokat, akiknek más dolguk nem volt, mint a földesur kúriáján zenélni, a bor mellé édes-bus vagy vig nőtákat huzni. Dehogyan engedte volna az ilyen muzsikus cigány csemetéjét a földesur, hogy az paraszt legyen. Ki játszana akkor az ő utódainak?

József császár már szükségét látja 1785-ben, hogy az 1761-iki cigányrendeletet megújítsa, szigorítsa. Egyben összeírattja őket. A katonák által történt népszámlálás szerint (Schwarner Márton: Statistik v. Ungarn) Magyarorszában ötvenezet cigány lett volna akkor. De ezt a számot maga a császár sem tartotta autentikusnak. József császár különösen a külföldi cigányok elleni védekezést szigorította. A határőrök e szerint minden érkező idegen cigánykaravántól elszedték lovaikat, szekereiket s miután a deresen alapos elképzeléssel látták el őket, kiverték a határról.

Ekkoriban kerültek is a cigánykaravánok Magyarországot, de a rendelet lassanként vesztett ereyéből, majd csak egyik-másik vármegye alkalmazta. De hogy még a múlt század harmincas éveiben is fennállt, bizonyítja ép Pest vármegye levéltára, ahol még 1838-ban is kiadják a cigány-purdékat jobbágyoknak s „uj lakosok“ néven nevezik őket.

Ez időben egyébként a statárium volt a kóbor-cigányok ellen a legerősebb fegyver. Ahol sűrűn fordultak meg cigányok s a lopások elfajultak, a statáriális bíróságok tucatszám húzták fel a kóborcigányokat. Így védekeztek a vármegyék ellenük a rendi élet utolsó éveiben. Sok ártatlan cigány került így az akasztófára. De lopásnál nagyobb büntényre akkor nem is vetemedtek.

Kronikás.

Hírek.

— **Debreczen és a nagykarolyi Kossuth-szobor.** Csütörtökön leplezték le a nagykarolyi Kossuth-szobrot. Városunkat az ünnepségen *Veasey Imre* főjegyző képviselte, ki a város nevében diszes koszorút helyezett a szoborra.

— **Ertesítés.** A városi Tanács katonái és illetőségi ügyosztálya részéről a szülők és gyámok értesítettek, hogy a cs. és kir. közös hadseregbeli és honvéd hadapród iskolákban az 1908—1909 tanév kezdetén betöltendő helyekre vonatkozó „Pályázati hirdetmények“ megérkeztek. „Pályázati véghatáridő” folyó évi június hó 12-én. A vonatkozó hirdetmények a városi Tanács Katonái és illetőségi ügyosztályánál: (Városház, emelet

19 sz. ajtó:) betekintheők, hol az érdeklődők utbaigazítást és felvilágosítást nyerhetnek. Megjegyeztetik, hogy magyar honos ifjak részére a hadseregbeli hadapród iskolákban 300 egész ingyenes magyar állami alapítványi hely, 3 szinten ingyenes magán alapítványi hely és ezeken kívül még megfelelő számú tandíj fizetéses hely fog betöltés végett rendelkezésre állani. Debreczen 1908. évi május 22.

— **Fizetésemelés.** A tisztí fizetés emelése megtörtént. Érdekesnek tartjuk a megokolást közölni, melyből átvősen okulhatnának azok az illetékes körök, melyek a mi fizetésünk rendezését egyik közgyűlésről a másikra halasztják.

A megélhetési viszonyoknak mind kedvezőtlenebbül való alakulása s nevezetesen az elsőrendű életszükségleti cikkek drágulása szintén maga után vonta az állandó illetmények élvezetében álló állami alkalmazottak illetményeinek emelését. A kizárólag állandó illetményekre utaltak az árak emelkedésének csak hátrányos oldalait érezték s e hátrányok reájuk nézve csak az illetmények emelése által ellensúlyozhatók. E körülmények hatása alatt emeltek az állami tisztviselők, altisztek és szolgák, továbbá az állami tanítószemélyzet illetményei, rendezteték a vármegyei alkalmazottak s a községi és a körjegyzők, továbbá segédjegyzők illetményei, végre az államvasuti alkalmazottak illetményei 1904-ben. 1906-ban újra emeltek az állami és vármegyei alkalmazottak illetményei s szabályoztatták a díjnokok napidíjait, 1907-ben emeltek az állami s nem állami elemi iskolai tanítóknak s az államvasuti alkalmazottaknak illetményei s a mostani költségvetés során emeltek az állami tisztviselők, altisztek és szolgák, a vármegyei alkalmazottak lakpénzei, a díjnokok illetményei és a napibéres szolgák illetményei. Azok az okok, amelyek a többi állami alkalmazott illetményeinek az emelését szükségessé tették: megokolttá teszik azt, hogy a honvédség, a csendőrség és az állami lötenyészintézetek tisztjeinek, egyéb havidíjazásainak, gyakornokainak és hadapródjainak illetményei is megfelelően emeltessek.

— **Furcsa határozat** Makó városa legközelebb tárgyalta a város tisztviselő karának újjászervezéséről szóló szabályrendeletét, tekintettel a város zilált pénzügyi viszonyaira elhatározta, hogy megszűnteti a főszámvevői és főpénztárnoki állást, az alkalmi állások egyikét, valamint a gazdasági tanácsnok állást, az adóügyi fogalmazói állást, végül 10 irnok közül 4-et és 16 hajdu közül ötöt tart meg. Az alkalmazottaknak fateruilletményét pedig csak két évenként adja ki. A bizottsági tagok egy része — nagyon helyesen — megfellebbezi a határozatot. Mindenesetre kíváncsiak vagyunk a belügyminiszter döntésére. Mert ha a bizottsági tagok egy részének ohajtása teljesedik, megérjük, hogy a jövőben egy kisbíró fogja vezetni Makó város ügyeit.

!! MEGJELENT !!

□ A VÁROSI TANÁCS KIADÁSÁBAN □

DEBRECZEN SZAB. KIR. VÁROS ÉRVÉNYBEN LÉVŐ SZABÁLYRENDELETEINEK GYŰJTEMÉNYE.

Az 564 oldal terjedelmű vaskos kötet ára

2 KORONA.

Kapható a városi könyvnyomda-vállalat irodájában. **Kossuth-utca, városház-épület.**